

ÖKUMENIKUS CHARTA

Irányelvek az európai egyházak bővülő együttműködéséhez
2025

ELŐSZÓ ÉS AJÁNLÁS

„Dicsőség az Atyának és a Fiúnak és a Szentléleknek*!”

Az Európai Egyházak Konferenciájaként (CEC) és az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsaként (CCEE) hálát adunk Istennek az Európa egyházai között a 2001. évi Ökumenikus Charta aláírása óta egyre növekvő közösségért. A Charta több mint két évtizedig Európában sok helyen fontos szerepet játszott az ökumené fejleményeinek forrásaként és formálásukban.

Az Ökumenikus Chartát Európa-szerte eltérően fogadták. Egyes egyházakban alig használták, míg másoknál az ökumenikus eszmecsere és együttműködés alapjául szolgált. A Chartát ökumenikus partnerség létrehozására vagy egyezmények megkötésére használták, hogy projekteket és eseményeket ösztönözzön, és hogy regionális szinten hozzájáruljon a keresztség kölcsönös elismeréséhez.

Az Ökumenikus Charta 2001-es aláírása óta Európa, az egyházak és az ökumené változásokon ment keresztül. E fejlemények nyomán felismertük, hogy meg kell újítani az Ökumenikus Charta szövegét. Ez a megújítás kifejezi folyamatos reménységünket és munkálkodásunkat, hogy elmélyítsük egyházaink egységét sokszínűségükben, hallgatva Krisztus imájára, hogy „mindnyájan egyek” legyünk (János ev. 17,21**).

Hálát adunk a bizalomért és a barátságért, az alkalmakért, amikor együtt hallgatjuk Isten igéjét, együtt tanúskodunk róla és cselekedjük. Ugyanakkor elismerjük és sajnáljuk az egyházak közötti megosztottságot és emberi gyengeségeinket a hitben, szeretetben és reménységben. Ezt a megújított Chartát a bizalomnak azzal a lelkiületével adjuk át, hogy Isten mindannyiunkat együtt vezet utunkon a mélyebb közösség és megértés felé, és támogat közös felelősségünkben; nemcsak egymás, hanem Európa és a világ jövője iránt.

„Jézus Krisztus, az Egyház Ura a mi legnagyobb reménységünk a megbékélésre és a békére. Az Ő nevében elkötelezzük magunkat közös utunk folytatására Európában. Imádkozunk Isten vezetéséért a Szentlélek ereje által. Isten tegyen tökéletessé minket minden jó munkában, és fogadja el egyetértésünket az Atya, Fiú, Szentlélek egységében eggyé tett népként. Ámen.”

Az Európai Egyházak Konferenciájának és az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsának elnökeiként ajánljuk az Ökumenikus Charta ezen megújított szövegét minden európai egyháznak és püspöki konferenciának, hogy fogadják el, és alkalmazzák helyi körülményeik között.

Ezzel az ajánlással ezennel aláírjuk az Ökumenikus Charta megújított változatát 2025. november 5-én, szerdán, az első egyetemes zsinat, a Niceai/Nikaiai zsinat 1700. évfordulóján.

Róma, 2025. november 5.

+ Nikitas
Thyateira és Nagy-Britannia érseke
Az Európai Egyházak Konferenciájának
elnöke

+ Gintara Grušas
Vilnius érseke
Az Európai Püspöki Konferenciák
Tanácsának elnöke

BEVEZETÉS ÉS ÁLTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK

Az Ökumenikus Charta megújított változata iránti igény az Európát, az egyházakat és az ökumenét érintő, az elmúlt két évtizedben történt sok változással kapcsolatos. Keresztényekként reménységgel tekintünk a jövőbe, mivel az Isten országát várva élünk, amelynek még el kell jönnie, de amely már most is jelen van. Mi, a CEC és a CCEE, a Charta aláírói elismerjük Krisztus evangéliumának gyümölcseit társadalmaink életében. Azt is elismerjük azonban, hogy erősödött a klímaválság, hogy háború, menekülés, szegénység, populizmus, a vallással való visszaélés és sok más kapcsolódó nehézség okoz szenvedést, és kelt nagyfokú aggodalmat. A gyors technológiai fejlődés annyira megváltoztatta körülményeinket, hogy még mindig csak próbáljuk megérteni. Európa egyre inkább szekulárisává válik, és a legtöbb helyen már nem tekinthetjük magától értetődőnek az egyházak szerepét. Sok oka van a befolyás elvesztésének, többek között a hitelesség hiánya az egyházakban jelenlévő személyes és strukturális bűnök miatt.

Ebben a helyzetben minden korábbinál nagyobb szükség van a közös ökumenikus fellépésre. Ma az a küldetésünk, hogy bizonyossá tegyünk hitünkről, párbeszédben, a kereszténységen belüli viszonyainkon kívül is és Európa népeinek szolgálatával, az Atlanti-óceántól az Urálig, az Északi-foktól a Földközi-tengerig. Európa e tág fogalmához hasonlóan a Charta Krisztus egy egyetemes egyházáról tanúskodik, amely különféle helyi egyházakban nyilvánul meg. Minden egyházat, egyháztanácsot, ökumenikus testületet és kezdeményezést arra hívunk, hogy csatlakozzon a megújított Chartához.

A megújított Charta új elrendezésű, hitünkkel kezdődik, Isten igéjére hallgatásunkkal és közös tanúságtételünkkel folytatódik, majd megjelöli a találkozási pontokat, végül közös európai felelősségünk és elkötelezésünk területeit nevesíti. Egyes területek új fejezetek hozzáadását igényelték, így a békéről és a megbékélésről, a migrációról és az új technológiákról. Elismerve az ifjúságnak az egyházban és az ökumenében játszott mindig is központi szerepét, külön fejezetet szenteltünk a fiataloknak és közreműködésüknek. Továbbá a megújított Charta több elkötelezést tartalmaz, amelyek részletesebbek is. Ezek tükrözik az ökumenikus kapcsolatok növekedését, de szétágazását is. Ugyanakkor az elkötelezések különleges ajánlásokat is tartalmaznak, bátorítva az egyházakat és az ökumené szereplőit, hogy konkrét lépéseket tegyenek, és mind egészében, mind részleteiben használják a Chartát, környezetüktől, helyzetüktől és szükségleteiktől függően.

Miközben a felülvizsgálatot egy közös CEC-CCEE munkacsoport végezte, az egyházak és az ökumenikus testületek Európa-szerte nagy érdeklődést és odaadást tanúsítottak a konzultációs folyamat iránt, amelynek során a szöveg kialakult. A szöveggel való átfogó és alapos foglalkozás, a mélyreható kommentárok, az árnyalt és építő válaszok döntőek voltak a felülvizsgálat folyamatában. Sőt mi több, a hozzájárulások azokról a gyümölcsökről tanúskodnak, amelyek a szöveg és ajánlásai iránti elköteleződésből fakadtak. Reméljük, hogy tartós lesz ez az elköteleződés.

A korábbihoz hasonlóan a megújított Ökumenikus Charta is felvázolja minden európai egyház alapvető ökumenikus felelősségének területeit, amelyekből az irányelvek és az elkötelezések következnek. A Charta szándéka, hogy az egyházi élet minden szintjén elősegítse az ökumenikus párbeszéd és együttműködés kultúráját, és elfogadott kritériumokat biztosítson ehhez a kultúrához. Ugyanakkor elismerjük, hogy nincs tanítóhivatali vagy dogmatikai jellege, és egyházjogilag nem kötelező. Tekintélye és célja az európai egyházak és ökumenikus szervezetek önkéntes elkötelezéséből származik. Vagyis úgy használják, ültessék át és hajtsák végre, hogy különböző szinteken és körülmények között alkalmas és gyümölcsöző legyen. Ez a megújított változat az eredeti Ökumenikus Charta szellemiségét és örökségét kívánja követni, hozzájárulva maradandó jelentőségéhez és hasznosságához.

I. HISSZÜK AZ EGY, SZENT, KATOLIKUS (EGYETEMES) ÉS APOSTOLI EGYHÁZAT

„Igyekeztek megtartani a Lélek egységét a békesség kötelékével. Egy a test, és egy a Lélek, aminthogy egy reménységre kaptatok elhívást is: egy az Úr, egy a hit, egy a keresztség, egy az Istene és Atyja mindeneknek; ő van mindenek felett és mindenek által és mindenekben.” (Efézus 4,3-6)

1. Közös hitbeli elhívásunk az egységért

Jézus Krisztus evangéliumával, a Szentírás tanúbizonysága szerint és amint a 325/381-es Nicea-konstantinápolyi ökumenikus hitvallás kifejezi, hiszünk az egy Istenben, „az Atyában, a Mindenhatóban, aki teremtője a mennynek és a földnek”, az egy Úr Jézus Krisztusban, aki megtestesülésével, halálával, feltámadásával kinyilatkoztatja nekünk Isten szeretetét és a megbékélés titkát, és a Szentlélekben, a „megelevenítőben”, aki a koinónia (közösség és tevékeny részvétel) életébe von önmagával és Isten népével. Minthogy valljuk az „egy, szent, katolikus (egyetemes) és apostoli egyházat”, elsődleges ökumenikus feladatunk, hogy egyre inkább tanúsítsuk ezt az egységet.

Krisztus utolsó megbízásának engedelmeskedve és a Szentlélek indíttatására (Apostolok cselekedetei 2,46-47) készek vagyunk arra, hogy „hirdessük az evangéliumot minden teremtménynek” (Márk ev. 16,15), különösen is Európa minden népének, és arra, hogy közösen hirdessük. Hisszük és már tapasztaljuk is, hogy az örömhírnek ez a hirdetése (kérügma) erős jele és forrása egységünknek, amely mindig Isten ajándéka.

Egyes különbségek azonban akadályozzák a látható egységet, közöttük leginkább azok, amelyek az egyház, a szentségek és a hivatal értelmezésére vonatkoznak. Mélységesen sajnáljuk ezeket, mert tudjuk, hogy az, amiben közösen osztozunk, mélyebb és nagyobb, mint az, ami elválaszt.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

- követjük az egységre szólító apostoli buzdítást, és erősítjük a közös tanítványság keresését Krisztusban;
- bűnbánatot tartunk, és keressük a megbocsátást és a megbékélést, minden erőnkkel azon leszünk, hogy legyőzzük az egyházainkat elválasztó megosztó tényezőket;
- felismerjük és elfogadjuk azt a sokszínűséget, amely Isten gazdag tervét hirdeti;
- folytatjuk Jézus Krisztus egyháza látható egységének keresését, Isten Szentírásában adott igéjének engedelmeskedve, a Szentlélek útmutatását követve, a keresztség és az úrvacsorai közösség kölcsönös elismerése, a közös bizonyágtétel és szolgálat felé vezető úton.

II. AZ EGYHÁZAK LÁTHATÓ KÖZÖSSÉGE FELÉ

„Arról fogja megtudni mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást.” (János ev. 13,35)

2. Hallgassuk együtt Isten igéjét és imádkozzunk együtt!

Az ökumenikus mozgalom a Szentlélek műve, aki bátorítja a hívőket és az egyházakat, hogy növekedjenek az egymás iránti szeretetben, és válaszoljanak az egységre hívásra. Abból él, hogy meghalljuk Isten igéjét, és engedjük, hogy a Szentlélek munkálkodjon bennünk és általunk. Isten kegyelmének erejével sok különböző kezdeményezés van, ahol imádságban és istentiszteletben keresik az egyházak közötti lelki közösség elmélyítését, Krisztus egyházának látható egységéért imádkozva.

Tudván azt, hogy „egy Lélek által mi is mindnyájan egy testté kereszteltettünk” (1Korinthus 12,13), együtt ünnepejük a reménység jeleit. Együtt hallgatjuk Isten igéjét, néhol közös bibliafordításokat és olvasmányokat használva. Azokkal a szavakkal imádkozunk, amelyeket az Úr tanított nekünk, közösen tanulmányozzuk a Bibliát, és tartunk istentiszteleteket, ökumenikus imákra gyűlünk össze, és közösen tartjuk meg az imahetet a keresztények egységéért. Az eucharisztikus vendégszeretetért és közösségért tett jelentős erőfeszítések ellenére maradnak még megosztó tényezők. A keresztény egyházak és a vegyes felekezeti családok ezzel a fájdalommal élnek.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

- figyelünk a Szentlélekre, és megosztjuk egymással lelki ajándékainkat;
- olvassuk és tanulmányozzuk a Szentírást, hogy közösen értsük Isten igéjét;
- egyre jobban megismerjük és értékeljük a más egyházak által gyakorolt istentiszteletet és a lelki élet egyéb formáit;
- közös imára gyűlünk össze egymásért és a keresztény egységért;
- folytatjuk a közeledést az eucharisztikus vendégszeretetért és közösségért.
- bátorítunk a közös bibliafordítások és énekeskönyvek használatára

3. Közeledjünk egymáshoz!

Az evangélium szellemében akarunk bizonyosságot tenni a keresztény egységről és közösségről. Tudatában vagyunk azonban történelmi és jelenlegi megosztottságunknak, amely akadályozza a világnak szóló közös bizonyoságtételünket. Megvalljuk, hogy az emberi bűn, a szeretethiány, a visszaélés a hittel és az egyházzal bizonyos politikai és önző érdekek szolgálatában súlyosan károsította a keresztény bizonyoságtétel hitelességét. Az ökumené ezért szívünk megújulásával kezdődik, megteremtve a szeretet kultúráját, elősegítve a vendégszeretetet és a bizalmat.

Krisztus evangéliumára építve keressük a megbékélést egymással és történelmünkkel. Továbbra is egyre mélyebben szeretnénk megérteni egymás teológiáját és hagyományait.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

- folytatjuk hitünk történetének, a gyógyító emlékezésnek és a megbékélésnek tanulmányozását;
- munkálkodunk a kölcsönös kiátkozások visszavonásán;
- legyőzzük az önelégültség, az elszigetelődés, a közömbösség és az előítéletek kísértését minden egyházban;

- folytatjuk a keresztény hagyományok közötti mélyebb megértés iránti törekvést és az ökumenikus párbeszéd művelését;
- elősegítjük az ökumenikus nyitottságot és az együttműködést a szeretetszolgálatban, a társadalmi igazságosság vonatkozásaiban, a hit- és teológiai oktatásban, a nevelésben és a kutatásban.

4. Tegyük együtt bizonytságot!

Az evangélium hirdetése mind a szavakban, mind a cselekedetekben való bizonytságtétellel kezdődik. Tudatában vagyunk a szekularizációnak, a pluralizmusnak és az individualizmusnak Európa újabb kori történetében. Látjuk az államok és a vallások közötti bonyolult viszonyokat is Európa országaiban. Ezért életbevágóan fontos, hogy meggyőzően tegyük bizonytságot, számításba véve az eltérő környezetet és szükségleteket.

Hisszük, hogy az emberi méltóság és szabadság Isten képére való teremtettségünkől következik. Bizonytságtételünk ezért tiszteletben tartja a vallásszabadságot, mint ami lényeges az evangélium hívására adott válaszhoz. Ezért tartózkodunk az emberek erkölcsi nyomás vagy anyagi ösztönzés által történő megtérésre kényszerítésétől, miközben senkit sem akadályozunk abban, hogy szabad akaratából legyen hívő.

A hiteles bizonytságtétel azt kívánja tőlünk, hogy együtt, nem pedig egymással versengve terjesszük az örömhírt. Fontos, hogy együtt éljük és hirdessük az evangéliumot a családokban, barátok között, munkahelyünkön, gyülekezeteinkben, az oktatásban, a lelkigondozásban, mind a személyes találkozások során, mind pedig a digitális térben. A hit hirdetésének a nyilvánosság terében is eligazítást kell nyújtania az élethez, támogatva az erkölcsi, társadalmi és politikai kérdésekkel küszködő embereket.

A bizonytságtétel azt is megköveteli, hogy becsületesen foglalkozzunk gyarlóságainkkal. Ezért tehát megvalljuk, hogy egyházaink bizonytságtétel helyett bűnös és botránysos tevékenységekben is részt vettek, amelyek súlyos károkat okoztak, vagy ilyenekhez hozzájárultak. Bizonytságtételünk lényeges része, hogy munkálkodjunk azoknak a sebeknek begyógyításán, amelyeket egyházaink sebezhető tagjai elszenvedtek.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

- a magunk helyén közeledünk azokhoz az egyházakhoz, amelyekkel még nincs kapcsolatunk, tevékenyen és nyitottan keressük a közös bizonytságtétel és az együttműködés lehetőségeit;
- más egyházakkal közösen veszünk részt a bizonytságtételben és evangelizációban, egyetértéssel a kölcsönös bizalom erősítése és az ártalmas versengés, az új megosztottság elkerülése érdekében;
- támogatjuk a gondolat-, lelkiismereti és vallásszabadságot;
- tevékenyen hozzájárulunk a szenvedők elismeréséhez és támogatásához, történetük meghallgatásával és emléküik megbecsülésével;
- feltárjuk a visszaélő magatartást, elszámoltatva a vétkeket és védelmezőiket;
- közösen építjük a befogadás, a védelem, a kedvesség, az igazság és a béke kultúráját.

5. Folytassuk a párbeszédet és cselekedjünk együtt!

Az elmúlt évtizedekben a Szentlélek vezetésével hosszú utat tettünk meg az egyházak közötti párbeszédben és találkozásban. Sok, különböző egyházakhoz tartozó keresztény él egymás mellett, szomszédságban, a munkában, a családban, baráti kapcsolatban. A vegyes felekezeti családok az ökumené megélésének forrásává és ihletőivé lettek, rámutatván azokra a kihívásokra,

amelyek a felekezeti különbségekből származnak, és ösvényeket nyitottak, amelyeken a szeretetben való együttélés új lehetőségeit lehet megtalálni.

Kétoldalú és sokoldalú ökumenikus testületeket alakítottak és tartanak fenn a helyi, regionális, nemzeti és nemzetközi együttműködésért. Ezek nagyon fontos dokumentumokat és egyezményeket hoztak létre, amelyek segítették egyházainkat, hogy fejlesszék teológiai gondolkodásukat, és forrásul szolgáltak a közös cselekvéshez. Hálásak vagyunk az Úrnak az elért eredményekért.

Európai szinten szükséges, hogy erősítsük az együttműködést Európai Egyházak Konferenciája (CEC) az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsa (CCEE) és más felekezeti közötti egyházi szervezetek között. Szintén fontos a globális egyházi távlatok bevonása ezekben a megbeszélésekbe. Az egyházak, egyházcsaládok közötti és azokon belüli konfliktusok esetén kezdeményezni és támogatni kell a közvetítésre és a békességre irányuló törekvéseket. Fontos, hogy a tisztesség, az alázat, a bűnbánat és az egyhangú elkötelezettség lelkületével reagáljunk Jézus Krisztus felszabadító evangéliumára, bármilyen szélsőséges vagy polarizáló irányzattal és a vallással való visszaéléssel szemben az egyházakban.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

- az egyházi élet minden területén együtt élünk és cselekszünk, ahol a körülmények megengedik, és nincsenek hitbéli vagy más okok, amelyek ezt korlátoznák;
- folytatjuk a lelkismeretes, mélyreható párbeszédet különböző szinteken egyházaink között, és bátorítjuk az ökumenikus dokumentumok elfogadását és alkalmazását;
- elősegítjük és támogatjuk az ökumenikus hálózatokat, vallási közösségeket és alulról jövő mozgalmakat;
- védjük a vallási kisebbségek jogait, foglalkozunk a félreértésekkel, és legyőzzük az előítéleteket a többségi és kisebbségi egyházak között országainkban;
- elősegítjük a párbeszédet és megtárgyaljuk a vitatott hitbéli és etikai kérdéseket az evangélium fényében.

6. Az ifjúság az egyházakban és az ökumenében

A fiatalok nem csupán az egyházak és az ökumené jövőjét jelentik, de a jelenét is. Az egyház éltető tagjai (1Tim 4,12), akik olyan távlatot, lendületet hoznak az egyházba, amely segít a mindenkori társadalom kihívásainak kezelésében, szükségleteinek kielégítésében. Ugyanakkor Európában a szekularizáció erősödése, a vallási intézményekbe vetett bizalom gyengülése megnehezíti a fiatalok számára az odatartozás érzését, továbbá azt, hogy céltudatosan bekapcsolódjanak valamilyen egyházi vagy ökumenikus tevékenységbe, és kifejezzék egyházi kötődésüket és beilleszkedésüket. De bizonyosak vagyunk afelől, hogy az ifjúsági és diákszervezeteknek, az ifjúsági találkozóknak mindig is döntő szerepük volt egyházakban és az ökumenében.

Az ökumenikus folyamatoknak és alkalmaknak gyakran nem szerves része az ifjúság, részben azért, mert ezek kultúrája és nyelvezete távol áll a fiatalabb nemzedékektől. Mégis, sok mai fiatal számára kereszténynek lenni annyi, mint ökumenikusnak lenni. Az egyházak látható egysége felé vezető úton tehát biztosítanunk kell azt, hogy az ifjúság megtalálja és kialakítsa a közösség, a lelki növekedés, a társadalmi felelősség és a másokkal folytatott érdemi párbeszéd tereit.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

- az ifjúságot tapasztalataival és várákozásaival együtt az egyházi élet minden területén bevonjuk, tevékenyen ösztönözve teljes körű részvételüket a döntési folyamatokban, és támogatjuk a fiatalok vezette kezdeményezéseket;

- ifjúsági programok, mentorálás és képzések révén a fiatalokkal együttműködve biztosítjuk a lelki növekedés és vezetőképzés alkalmait;
- ápoljuk a nemzedékek közötti kapcsolatokat az egyházak között és az egyházakon belül, elősegítve a kölcsönös tanulást és megértést a fiatalok és az idősebbek között;
- kiállunk a szélesebb társadalomban az ifjúság jogai és jóléte mellett az oktatás, a foglalkoztatás, a nemzedékek közötti méltányosság és a lelki egészség területén.

III. A találkozás szintjei Európában

„Boldogok a békességben élők, mert Isten fiainak hívják majd őket.” (Máté ev. 5,9)^{***}

7. Együtt Európáért a változó világban!

Az egyházak küldetésük részének tekintik elkötelezettségüket Európa építése mellett. Európa egysége abból a sokszínűségéből fakad, amelynek gazdagságában népei osztoznak. A keresztény hit alakította Európai kultúráját és értékeit, és elválaszthatatlanul összefonódott történelmével. De azt is megvalljuk, hogy a keresztényeknek nem sikerül elejét venniük az európaiak által okozott szenvedésnek és pusztításnak mind kontinensünkön, mind azon túl.

Meggyőződésünk, hogy a kereszténység lelki öröksége lelkesítő és gazdagító erőforrás Európa számára. Keresztény hitünk talaján állva munkáljuk az emberséges, szociálisan érzékeny Európát, amelyben az emberi jogok és a béke, igazságosság, szabadság, türelem, részvétel és szolidaritás (Ézsaiás/Izajás 1,17) alapvető értékei uralkodnak. Hasonlóképpen ragaszkodunk az élet tiszteletéhez, az emberi kapcsolatok, így a házasság és a család fontosságához, a szegények iránti méltányossághoz, a megbocsátás készségéhez és mindenekben az irgalmassághoz.

Elítéljük az emberek elleni erőszak bármely formáját, különösen is a leginkább kiszolgáltatottakkal és a kisebbségekkel szemben. Az egyházaknak kiemelt felelősségük van abban, hogy tanításuk ne ítélje a nőket és a gyerekeket a családon belüli erőszak és bántalmazás folytatólagos elszenvedésére. Elismerjük, hogy gondoskodást, védelmet és menedéket kell nyújtanunk a kiszolgáltatottak, sérültek, peremre szorultak számára, amellelt, hogy munkáljuk az igazságosságot és egyenlőséget minden ember számára.

Európa keresztényei az emberiség nagy családjának részei. Regionális, nemzeti, kulturális és vallási hagyományaink sokszínűségét gazdagítónak tartjuk. A különböző hagyományok azonban etikai és hitbeli kérdésekben viszályokhoz vezethetnek. Keresztényként az a hivatásunk, hogy figyelmes, belátó, szeretetteljes lélekkel közelítsünk a másik ember felé. Kapcsolatot, barátságot kell építenünk a világ más részein élőkkel is. Egy emberhez méltóbb, igazságosabb világ, igazságosabb Európa építésének reménye kapcsolódjon össze azzal a tudattal, hogy az emberi erőfeszítés hiábavaló, ha nem az isteni kegyelem tartópillérén nyugszik.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

- munkáljuk az európai egységet, nevéen nevezzük a geopolitikai és társadalmi-gazdasági viszályokat, és küzdünk ellenük;
- bátorítjuk a részvételt a demokratikus folyamatokban, amelyek a közjót elősegítik;
- közösen képviseljük az egyházak aggályait és jövőképét az európai intézményekben;
- úgy küzdünk bármely elembertelenítő törekvés és az emberi élet lebecsülése ellen, hogy segítjük az egész ember, minden ember, de különösen is a sérülékenyek kiteljesedését;

- jobb helyzetet biztosítunk a nőknek az egyházban és a társadalomban, és kiállunk egyenlőségükért;
- elítéljük a vallási szélsőségességet és mindazt, ami a közöttünk lévő kapcsolatokat veszélyezteti;
- ellenállunk minden olyan kísérletnek, amely a vallást és az egyházat etnikai, nacionalista, politikai vagy populista célokra használja fel;
- erőszakmentes stratégiákkal és megoldásokkal, az emberi és kisebbségi jogokat védelmezve akadályozzuk meg azokat a nacionalista törekvéseket, amelyek népek vagy kisebbségek elnyomását célozzák;
- lemondunk az eurocentrikus túlzásokról, amellett, hogy tudatosítjuk és teljesítjük a ránk eső részt az egész emberiség jólétének fokozásában.

8. Erősödő kapcsolatot a zsidósággal és a judaizmussal!

Különleges kapcsolat köt össze a zsidó néppel. A zsidó-keresztény kapcsolatok minden keresztény identitásának fontos részét képezik. A zsidóság a szövetség népe, a szövetséget Isten sohasem tette érvénytelenné. Mindmáig „szeretettek” és választottak, „Isten ugyanis nem bánja meg kegyelmi adományát és meghívását.”*** Ők a mi eleven és éltető gyökereink (Róma 11,18.28-29), „akik közül származik a Krisztus test szerint” (Róma 9,5). A zsidó nép helyét a keresztény egyház soha nem foglalta el, a Zsidó Biblia helyébe nem került az Újszövetség, és az első szövetséget nem váltotta fel az az új.

A Szentlélek ajándékeként ismerjük el a keresztények és zsidók közötti mély kapcsolat növekvő tudatosulását. Együtt olvashatjuk a Szentírást, és gazdagodhatunk egymás írásmagyarázata által. Elítéljük az antiszemitizmus, a gyűlöletmegnyilvánulások, az üldözés minden formáját. Kérjük Istent, bocsássa meg a keresztények antiszemita magatartását, a zsidókat pedig megbékélésre hívjuk. Velük együtt kell örködniük a keresztényeknek a zsidó jelenlét és örökség európai emlékezete felett, amelyet a Soá megtört, és majdnem eltörölt.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

- szembeszállunk az antiszemitizmus és antijudaizmus minden formájával az egyházban és a társadalomban;
- minden szinten keressük és erősítjük a párbeszédet zsidó testvéreinkkel, Európában és világszerte szorgalmazva az együttműködést;
- teológiánkban és liturgiánkban jobban tudatosítjuk a zsidó örökséget;
- felülvizsgáljuk a liturgikus, katechetikai és homiletikai szövegeket, hogy kivezessük a helyettesítés teológiáját (mely szerint az Egyház vette át Izrael helyét Isten üdvtervében);
- lemondunk a zsidóság felé irányuló intézményes térítő misszióról, de mindig készek vagyunk a Jézus melletti személyes bizonyágtételre.

9. Kapcsolatok erősítése a muszlimokkal és az iszlámmal

A zsidók, a keresztények és a muszlimok egyaránt alapítóként tekintenek Ábrahámra. A keresztények és muszlimok egyaránt vallják az egy könyörületes Istent. A közös pontok és az eltérések segítenek, hogy jobban értsük magunkat és egymást. Hálásak vagyunk az élet, a cselekvés, a teológiai eszmecsere és hittapasztalat színterein különféle formában megnyilvánuló vallásközi párbeszédért. Az iszlám és a kereszténység kapcsolatának kutatása segíti a keresztényeket, hogy ápolják kapcsolataikat az ábrahámi vallásokon belül.

Muszlimok és keresztények múltja és jelene Európában közös. Ezt a békés együttélés és jószomszédi viszony mellett háborúk, fájó emlékek, erős fenntartások és előítéletek jellemzik mindkét oldalon. Ahhoz, hogy jobban megértsük egymást és zökkenőmentesebb legyen az

együttélés, minden szinten ösztönözzük a további keresztény-muszlim találkozókat és a muszlim-keresztény párbeszédet.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

- keressük és előmozdítjuk a párbeszédet a muszlimokkal minden szinten, kiemelve a közös ügyeket, az Európa- és világszerte folyó közös muszlim-keresztény programokat és tevékenységeket;
- szembeszállunk az iszlám iránti ellenségeskedéssel, az előítéletekkel az egyházban és a társadalomban, a muszlimokat érintő személyes és intézményes diszkriminációval;
- a muszlimokkal együtt munkáljuk a békességet, a szélsőségesekkel és a vallás hamis célokra történő felhasználásával szemben.

10. Viszonyunk más vallásokhoz és világnézetekhez

Európa szellemi térképe folyamatosan változik. A vallási pluralizmus mellett megjelennek a nem-vallásos világnézetek és életvitel, a keleti vallások és az új vallási közösségek. Emellett egyre több ember azonosul a szekuláris vagy ateista nézetekkel, válik közömbössé a hittel szemben, vagy választ más életfilozófiát. De mindannyian együtt élhetünk és cselekedhetünk, a másokért és a társadalomért érzett közös felelősség és gondoskodás alapján.

Tisztában vagyunk azzal, hogy a keresztény egyházaknak meg kell különböztetniük, mely csoportokkal tudnak és akarnak komolyan foglalkozni. Ahol lehetséges az egyénnel vagy közösségekkel való kapcsolatfelvétel, ott kölcsönös egyetértésre kell törekedni, erősíteni és mélyíteni a kapcsolatokat. Egymás tiszteletéből fakadóan komolyan vesszük a másik kritikus kérdéseit, és mindig támogatjuk a tisztességes vitákat.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

- támogatjuk a kultúra- és vallásközi tanulást a kölcsönös tisztelet és a békés egymás mellett élés jegyében;
- támogatjuk a lelkiismereti, gondolat- és vallásszabadságot, azért, hogy közösen formáljuk Európát egy minden ember jogait és közös javát magában foglaló keretben;
- nyitottak vagyunk a párbeszédre minden jóakarátú emberrel; együtt visszük előre közös ügyeinket, ami részünkről egyúttal bizonyágtétel keresztény hitünkről.

IV. KÖZÖS EURÓPAI FELELŐSSÉGÜNK ÉS FELADATAINK

„Ó, mily szép és mily gyönyörűséges, ha a testvérek egyetértésben élnek!” (133. Zsoltár 1)

11. Békére és megbékélésre törekszünk!

A történelem azt példázza, hogy a háború nem hatékony módja a nemzetek közötti viták rendezésének. Bár az erőszakmentes megoldás mindig jobb, néha azzal a tragikus választási lehetőséggel szembesülünk, hogy vagy engedjük tovább tombolni az erőszakot, vagy erővel vetünk véget neki. Egyházzakként Istenhez kell könyörögnünk az ő ajándékáért, a békéért, tudva, hogy a békét napról napra igazságosságban és szeretetben, tevőlegesen kell építenünk.

A béke nem csupán a háború hiánya. Nincs igazi béke méltányosság, igazságosság és szolidaritás nélkül. Ezért állítjuk, hogy a háború és az erőszak az emberiség kudarca, és csak békében és a

béke révén lehetséges biztosítani az emberi méltóság tiszteletét és az elidegeníthetetlen emberi jogokat. A béke talajára lépünk, ha „ekevassá kovácsoljuk kardunkat” (vö. Ézsaiás/Izajás 2,4).

Krisztus arra tanít, hogy szeressük ellenségeinket (Máté ev. 5,44). Hitünk nem engedi, hogy kétségbeessünk az ellenséggel szemben. Nem teszünk egyenlőségjelet a tévelygő és tévelygése közé, és nem adjuk fel a reményt iránta. A megbékélés része a bocsánatkérés és a megbocsátás felkínálása, valamint megegyezés a megfelelő jogorvoslatban. Békére és megbékélésre úgy törekedhetünk, hogy teret biztosítunk a jóakarátú emberek találkozásához, készek vagyunk az őszinte, folyamatos párbeszédre, utat nyitunk újabb lépéseknek az igazságosságért, az emberek békés együttélése érdekében.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

- Isten, a Békesség Ura képére teremtett emberekként, munkáljuk Európa és az egész világ békéjét;
- nem engedjük, hogy a háború elrettentsen, igyekszünk teret biztosítani az emberek találkozásához és együttműködéséhez;
- kiaknázzuk a vallás gyógyító és békét teremtő erőforrásait – ahol lehetőség van rá, ott más csoportokkal együttesen;
- ösztönözzük, szorgalmazzuk és támogatjuk a megbékélés és a megbocsátás folyamatait, mindig előnyben részesítve a konfliktusok megoldásának erőszakmentes megközelítését.

12. A teremtett világ megőrzéséért!

Hiszünk Istenben, aki minden teremtményét szereti, és hálával vesszük a teremtés ajándékát, a természet szépségét és értékét, és egész létünk teljes függését a teremtett világtól. Elítéljük a föld kincseinek az ökológiai válsághoz vezető túlzott kizsákmányolását, amely figyelmen kívül hagyja a források végeességét és a jövő generációk szükségleteit.

Az ökológiai válság a természeti környezettel és benne embertársainkkal szembeni keresztény hivatásunk betöltésének szellemi és erkölcsi kudarcát tükrözi. Ez liturgiánkban, istentiszteletünkben és tanítványságunkban gyökerező válaszáért kiált. Hiszünk a Szentlélek életadó és feloldozó jelenlétében a teremtésben. Belátjuk, hogy ökológiai megtérésre/szemléletváltásra¹ van szükségünk, hogy helyreálljon kapcsolatunk az egész teremtett világgal, nem felejtve azt sem, hogy Krisztus „minden teremtmény elsőszülötte” (Kolossé/Kolossze 1,15).

Arra hívjuk egymást, hogy mindenkinek élhető körülményeket teremtsünk. Isten iránti felelősséggel egységes feltételeket kell kialakítanunk és alkalmaznunk annak megítélésére, hogy etikai szempontból mi kívánatos a jelen és a következő nemzedékek számára, anélkül, hogy túlzottan a technikai megoldásokra hagyatkoznánk. Arra szólítunk fel minden keresztényt, hogy viselje gondját lakókörnyezetének és közösségének, így védelmezve közös otthonunkat. A Teremtő cselekedete iránti tiszteletünk és hálánk kifejezésekként bátorítjuk az egyházakat, hogy az év folyamán közösen adjanak hangot liturgiájukban teremtés megbecsülésének, de különösen is a teremtés ünnepén (szeptember 1.) és a hozzá kapcsolódó programokon.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

- a teremtettségről való gondolkodásunkban a birtokló szemléletről a szemlélődésre váltunk, és felismerjük teljes függésünket az Isten alkotta világtól;

¹ Az eredeti szövegben *ecological conversion*

- változtatunk személyes, egyházi, társadalmi, közösségi és politikai szinten tanúsított viselkedésünkön azzal a céllal, hogy védjük és megőrizzük a teremtést;
- közösen alakítunk ki méltóbb és fenntarthatóbb életvitelt, változtatunk életmódunkon, visszafogottan, önmegtartóztatóan használva az Istentől nekünk és utódainknak ajándékba kapott erőforrásokat;
- támogatjuk a teremtés és védelmének értelmezésén, az ide vonatkozó ismereteink elmélyítésén fáradozó egyházi szervezeteket és ökumenikus hálózatokat;
- támogatjuk a klímaváltozástól, a biodiverzitás csökkenésétől és a természeti környezet átalakulásának más hatásaitól érintett közösségeket.

13. Úton a migránsokkal, menekültekkel és kitelepítettekkel!

A migráció megváltoztatja Európa és az európai egyházak képét. Számos tényező van, amelyek elősegítik, mint a gazdasági körülmények, politikai indítékok, munkakeresés, üldöztetés, erőszakos áttelepítés és a klímaváltozás. Az útra kelők soraiban menekülteket, védelmet keresőket és menedékkérőket, gazdasági migránsokat és sok más csoportot találunk. Tudjuk, hogy a kényszerű migráció gyakran mély szenvedést okoz a gyökerek elvesztése, a szülőhazától való elszakadás miatt. Minden ember méltóságát és jogát elismerve elítéljük a kényszeremigrációt, a modernkori rabszolgaság minden formáját, és különösen is az emberkereskedelmet. Mindezeket emberiség elleni bűntetteknek tekintjük. Elkötelezzük magunkat, hogy az effajta kényszeremigráció áldozatai iránt továbbra is tiszteletet és emberséges együttérzést tanúsítunk, felkínálva számukra az új élet felépítésének lehetőségét.

Amellett, hogy érzékeljük a helyzet bonyolult voltát, bibliai alapon hangsúlyozzuk és védjük a jövővényt (5Mózes/Második Törvénykönyv 10,18), gondolunk Jézus menekülésére is (Máté ev. 2, 13-23; 25,35). Engedelmeskedünk az idegen befogadása keresztény parancsának, és mindenkit arra szólítunk, hogy fogadja, védelmezze és beilleszkedésében segítse a migránsokat.

Az Európába irányuló és az Európán belüli migráció következményeképpen multikulturális és vallásilag sokszínű társadalmak alakultak ki. Így megváltozott a célországok etnikai, társadalmi, kulturális és vallási képe, ezzel együtt a gyülekezetek összetétele is. Emellett az elvándorlás hatalmas úrt hagy a kibocsátó országokban és egyházaikban.

A migráció azonban gazdagítja is a befogadó ország kulturális és vallási sokszínűségét. Sok helyi keresztény közösség a bevándorlóknak köszönheti létét, akik maguk is nagyon különbözőek. Ott, ahol a helyiek és a bevándorlók részéről is aggodalmak merülnek fel, javasoljuk, hogy az egyházak teremtsék meg a találkozás tereit, építsék a szolidaritás kultúráját, a bizalom és a kölcsönös tisztelet légkörét az emberek között. A vallás által kínált lehetőségek, a művészet és a kultúra jelentős hatással bír, amely egyesítheti a különböző kulturális háttérű, nyelvű és hitű embereket.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

- a szeretetszolgálatban összefogva előmozdítjuk és gyakoroljuk a befogadás és a szolidaritás kultúráját;
- a keresztény hitben gyökerező, igazságosságot, szeretetet és inkluzív szemléletet tükröző átfogó tevékenységet folytatunk;
- lelkipozíciókat kínálunk, ennek részeként hozzáférést a szociális és jogi segítséghez; előmozdítjuk a közösségek építését és az emberek békés, kölcsönös tiszteleten alapuló együttélését;
- együttműködünk a politikai intézményekkel – vagy, ahol szükséges, fellépünk ezekkel szemben – a migránsok jogainak és jólétének biztosítása érdekében: alakítjuk a bel- és

külföldi irányelveket, örködünk az emberi jogok felett, felhívjuk a figyelmet, szembenézünk a rendszerszintű kihívásokkal, fokozzuk az együttműködést a migránssegítő szervezetekkel;

- Elutasítjuk az idegengyűlöletet, a migránsok negatív ábrázolását, de a kényszermigráció bármely formáját is, menedéket és védelmet nyújtva a szükségben lévőknek.

14. Foglalkozzunk az új technológiákkal!

Megerősítjük, hogy az emberi intelligencia Isten ajándéka az emberiségnek; arra hívtunk, hogy azt Isten dicsőségére használjuk (Zsoltárok 8,5-9). Elismerjük, hogy a tudomány és a technika az emberi alkotóerő lenyűgöző – és időnként félelmetes – műve, amely befolyásolja, hogyan kapcsolódunk a világhoz, egymáshoz és önmagunkhoz.

A mesterséges intelligencia és a többi autonóm digitális rendszer, a klónozás és az embert tökéletesítő beavatkozások, a kommunikáció új formái radikálisan átalakítják a társadalmi érintkezési formákat, a társadalom egészét, az emberi és a természeti erőforrások felhasználását. Egyre inkább befolyásolják mindennapjainkat –, mélyrehatóan, bár még nem teljesen átláthatóan – személyes kapcsolatainkat, az oktatás-nevelést, a közszolgáltatásokat és politikai rendszereket, valamint a környezethez való viszonyunkat.

Az új technológiák gyors fejlődését látva hangsúlyozzuk, hogy minden vívmányt a közjó szolgálatába kell állítani, és nem szabad engedni, hogy ezek a gyűlölet, a széthúzás, a hazugság és a félelemkeltés eszközeivé váljanak. Az új technológiákhoz fűződő váradalmakat és aggodalmakat Jézusnak az emberiség boldogulására vonatkozó látásának kell ellensúlyoznia, amely tiszteli a személyiség sérthetlenségét, veleszületett méltóságát, a személyes kapcsolatok és az emberi tudás értékét. Különben ellenőrizetlenül fog növekedni az emberi elidegenedés, a távolságtartás, az egyenlőtlenség, lehetővé téve, hogy a tudás és a vagyon egy szűk kisebbség kezében összpontosuljon, súlyos kockázatot jelentve a demokratikus társadalmakra és a békés együttélésre. Arra biztatjuk az egyházakat és a keresztényeket, hogy az új technológiákat ne démonizálják, hanem lehetőségnek tekintsék őket, amelyekhez kritikus gondolkodással és egyre mélyülő emberi felelősségtudattal viszonyuljunk.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

- fejlesztjük a digitális jártasságot, a technikai vívmányok kritikus használatát, arra képezve az embereket, hogy értsenek a digitális eszközökhöz és technológiákhoz, jól használják azokat, és átgondolt döntéseket hozzanak alkalmazásukról;
- párbeszédet folytatunk a közszféra és az ipar szereplőivel azokról az etikai, politikai, gazdasági és a társadalmi igazságossággal összefüggő kérdésekről, amelyeket az új technológiák vetnek fel;
- szorgalmazzuk azoknak az etikai kereteknek és vezérelveknek a lefektetését, amelyek az új és a még újabb technológiák alkalmazását szabályozzák;
- támogatjuk az ilyen technológiák etikai következményeinek folyamatos értékelését, és arra törekszünk, hogy ezek a közjó, az igazság fokozott keresését szolgálják, és a minden ember méltósága és értéke iránti tiszteletben gyökerezzenek.

* A *Szentlélek* kifejezés ebben a formában szokásos, a helyesírási szótárak is így rögzítik, ezért ezt a formáját használtuk. A leghelyesebb azonban a Szent Pneuma lenne, Istennek ugyanis szelleme van, nem pedig lelke (pszichéje)

** Az igéknél többnyire a 2014-es Revideált Új Fordítást (RÚF) használtuk. Az eltéréseket jeleztük.

*** Szent István Társulat bibliafordítása